

перспективних структур посівних площ та черговості культур у сівозмінах з урахуванням потреб сільськогосподарських підприємств і кон'юнктури ринку.

Дані технології дають можливість зменшити витрати насіння у 1,5 -2,0 рази, пестицидів - у 2,0 рази, мінеральних добрив - на 20 -30 %, нафтопродуктів - у 2,0 -2,5 рази [5;6;7].

На третьому етапі слід здійснювати плавний перехід на високо інтенсивні технології. У цей період повинно бути оптимізоване землекористування сільськогосподарських підприємств через виведення з господарського обігу низькопродуктивних та еродованих земель і переведення їх у інші категорії (природні кормові угіддя, землі під лісовими насадженнями); остаточно визначена структура машинно-тракторного парку; досягнуте зростання урожайності сільськогосподарських культур. Техніка, що буде задіяна у цих технологіях, повинна забезпечувати прецизійне (точне) управління продукційними процесами вирощування сільгоспкультур, збирання урожаю та його зберігання.

Висновки. Ресурсозберігаючі і ґрунтозахисні технології із застосуванням високопродуктивної універсальної техніки дають можливість значно покращувати родючість ґрунтів, підвищувати урожайність сільськогосподарських культур, продуктивність праці, знижувати витрати пального, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин і, як наслідок, підвищувати загальну економічну ефективність виробництва.

Література.

1. Ушкаренко В.О., Міхеев В.К. Система точного землеробства, як об'єкт управління // Вісник аграрної науки. - 2002. - № 4. - С.11.
2. Кальченко А.Г. Основи логістики: Навч. посіб. - К.: «Знання», КОО, 1999.-158с.
3. ТехноСерв А/С: Точное земледелие // www.technoserv.ru. - С.1.
4. Насонова Диана. Точность не бывает лишней // www.informagro.ru. - С.4.
5. Тараріко О.Г. Теоретичні і практичні основи сталого розвитку агроекологічних систем // Вісник аграрної науки. - 1997. - №9. - С.10-15.
6. Обеспечить техническое перевооружение агропроизводства // Экономика сельского хозяйства России.- 2002.-№4.-С.10-13.
7. Инновационная политика технического перевооружения растениеводства // Экономика сельского хозяйства России. - 2004. - №6. - С.10-13.
8. Мартине В. Система сберегающего земледелия // Экономика сельского хозяйства России. - 2005. - №1. - С.36.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Чундер Є.

Науковий керівник: Оверковська Т.К., к.ю.н., доцент

Аналізуються певні правові аспекти щодо забезпечення вимог екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування за законодавством України.

Правове забезпечення права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, яке передбачене ст. 50 Конституції України, тобто право на екологічну безпеку, встановлюється на рівні законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють певні сфери суспільних відносин. Це має безпосереднє відношення й до сфери регулювання земельних відносин, де одним із принципів їх правового регулювання є принцип пріоритету вимог екологічної безпеки, закріплений статтею 5 Земельного кодексу України.

Враховуючи той факт, що зазначена стаття Земельного кодексу України закріплює основні принципи земельного законодавства, констатуємо, що проблеми забезпечення вимог екологічної безпеки мають пріоритетне значення саме у сфері сільськогосподарського землекористування. Адже тільки на екологічно безпечних землях вирощується екологічно безпечна продукція та сировина рослинного походження.

Зауважимо, що категорія «екологічна безпека» досліджувалася такими вченими як В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.В. Краснова, Н.Р. Малишева та багатьма іншими.

В той же час необхідно зауважити, що окремі положення щодо забезпечення вимог екологічної безпеки саме у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження.

Автор статті ставить перед собою завдання проаналізувати певні вимоги щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування.

Законодавче визначення екологічної безпеки наведено в ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ, а саме: екологічною безпекою є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення

екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Екологічна безпека гарантується громадянам здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Фактично це стосується майже всіх сфер господарювання. Звідси доречно погодитися з науковою позицією В.І. Андрейцева про те, що можна без перебільшення констатувати, що практично немає такої сфери діяльності, нормативно-правове регулювання якої не зачіпало б забезпечення її з позицій вимог екологічної безпеки, тобто реально в законодавчому процесі простежується процес екологізації багатьох галузей законодавства, який тісно пов'язаний із впровадженням у «тканину» матеріально-правових та процесуально-правових норм і приписів різних вимог, правил та нормативів екологічної безпеки [1].

Варто зауважити, що із веденням сільського господарства, яке об'єктивно обумовлює використання земель сільськогосподарського призначення, пов'язана ціла низка екологічних проблем. Зокрема, це проблеми забруднення земель хімічними засобами захисту рослин, виснаження ґрунтів, ущільнення земель засобами сільськогосподарської техніки; проблеми утилізації та використання сільськогосподарських відходів, а саме відходів тваринницьких ферм та інші.

З нашої точки зору, найбільшу екологічну небезпеку у сфері сільськогосподарського землекористування становить хімізація сільськогосподарського виробництва. Це пов'язано із застосування хімічних препаратів у сільському господарстві.

Правове регулювання відносин щодо застосування хімічних препаратів у сфері сільськогосподарського землекористування здійснюється на підставі цілої низки нормативно-правових актів, визначальним серед яких є Закон України «Про пестициди та агрохімікати» від 2 березня 1995 р. № 86/95-ВР.

Згідно із Законом, *пестициди* – це токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності. *Агрохімікати* – це органічні, мінеральні й бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції. Отже, пестициди застосовуються для знищення шкідників, а агрохімікати – добрива, які використовуються для підвищення родючості ґрунтів.

Позитивним моментом Закону України «Про пестициди та агрохімікати» в регулюванні відносин щодо сільськогосподарського землекористування та їх охорони від забруднення пестицидами та агрохімікатами вітчизняного та іноземного виробництва є встановлення умов їх застосування, які зводяться до наступних: 1) висока біологічна ефективність щодо цільового призначення; 2) безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища за умови дотримання регламентів їх застосування; 3) відповідність державним стандартам, санітарним нормам та іншим нормативним документам; 4) державна реєстрація пестицидів і агрохімікатів (ст. ст. 4, 7).

Спрямування зазначеного Закону щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування проявляється в регулюванні вимог щодо транспортування, зберігання, застосування, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів, торгівлі ними (ст. 11), а також порядку застосування (ст. 12), окресленні особливостей їх застосування (ст. 13). Це пов'язано насамперед з тим, що головною особливістю пестицидів є їх висока біологічна активність по відношенню до живих організмів. Отже, будь-який пестицид об'єктивно являє собою загрозу для навколишнього природного середовищавзагалі та земель зокрема, а також для людей та тварин. Враховуючи цю обставину, законодавець в ст. 18 Закону України «Про пестициди та агрохімікати» окреслює вимоги щодо якості за критеріями безпечності сільськогосподарської сировини і харчових продуктів, які, в свою чергу, вирощуються на земельній ділянці певного якісного стану. Також на законодавчому рівні забороняється для виготовлення харчових продуктів використовувати продовольчу сировину, яка оброблялась не дозволеними до використання пестицидами та агрохімікатами чи дозволеними до використання, якщо їх вміст у сировині перевищує встановлені гранично допустимі рівні (ст. 6 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 6 вересня 2005 р.).

Також, з метою дотримання вимог екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування в Україні запроваджено агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення, яка передбачає визначення показників якісного стану ґрунтів, їх зміни внаслідок господарської діяльності. Правову основу агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення становлять ст.ст. 37, 54 Закону України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 р. № 962-IV, ст.ст. 1, 8, 9 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19 червня 2003 р. № 963-IV, а також Указ Президента України «Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення» від 2 грудня 1995 р. № 1118/95.

Забезпечення пріоритету вимог екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування зумовлює об'єктивне існування проблеми щодо утилізації та використання сільськогосподарських відходів

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про відходи» від 5 березня 1998 р. № 187/98-ВР *відходами* визнаються будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого використання, а небезпечними відходами визнаються ті, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють чи можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з

ними. Проте, таке визначення є неповним щодо сільськогосподарських відходів. Адже продукти життєдіяльності сільськогосподарських тварин не можна вважати речовинами, що утворюються у процесі людської діяльності. Відтак, на найнебезпечніші органічні відходи законодавство про відходи не поширюється [2, с. 432]. Отже, для більшої дієвості законодавства України у сфері поводження з відходами необхідно встановити різні правові режими для різних видів відходів, наприклад: побутових, промислових, сільськогосподарських тощо.

З огляду на забезпечення пріоритету вимог екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування, Закон України «Про відходи» покладає на підприємства, установи, організації певні обов'язки у сфері поводження з відходами, а саме: запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів; забезпечувати повне збирання, належне зберігання та недопущення зниження і псування відходів, що мають ресурсну цінність та підлягають утилізації; не допускати зберігання та видалення відходів у несанкціонованих місцях чи об'єктах та багато інших обов'язків.

Варто зауважити, що нами виокремлено лише деякі правові аспекти щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері використання земель сільськогосподарського призначення. Чинне законодавство та правова доктрина може слугувати підґрунтям для подальших досліджень у зазначеній сфері відносин.

Викладене вище дає підстави для **висновку** про те, що питання правового забезпечення вимог екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського землекористування з огляду на пріоритетність останніх, посідають важливе значення для подальшого реформування в Україні земельних та аграрних відносин.

Література

1. Андрейцев В.І. Конституційно-правові засади національної екологічної безпеки / В.І. Андрейцев // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2001. – Вип. 41. – С. 5-20. – (Серія: Юридичні науки).
2. Аграрне право України : [підруч. / за ред. О.О. Погрібного]. – К. : Істина, 2004. – С. 432.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА

Ходацький О. В.

Науковий керівник: Мельченко С. Ф., доцент

Аналізуються основні тенденції виробництва свинини в Україні та окремо по Вінницькій області, виділяються пріоритетні напрямки розвитку свинарства

Вступ. Забезпечення населення нашої країни м'ясом і м'ясопродуктами в значній мірі залежить від ефективності ведення галузі свинарства, найбільш повного використання її виробничого потенціалу. Досить високий рівень виробництва і споживання свинини на базі інтенсифікації галузі у відомій мірі визначають виробничу незалежність держави, соціально-економічну стабільність суспільства.

Свинарство — це галузь сільськогосподарського виробництва, що забезпечує населення багатьох країн світу цінними продуктами харчування. Свинина має велике значення в харчуванні людини і користується великим попитом у населення [3, с – 43].

Постановка задачі. В Україні свинарство було і в перспективі залишається пріоритетною, національною галуззю сільськогосподарського виробництва. Ситуація останніх років, а також здорова логіка, переконливо свідчить про те, що проблему забезпечення населення м'ясом практично неможливо вирішити без ефективного розвитку свинарства в усіх господарствах незалежно від їхніх розмірів та форм власності. За цих обставин актуальним є вивчення проблем, що стримують розвиток свинарства.

Питанням розвитку свинарства, теоретичним і практичним аспектам розвитку галузі присвячено ряд наукових праць вчених економістів-аграрників. Серед них роботи науковці розробки В.Я. Амбросова, В.Г. Андрійчука, П.К. Кенійського, І. Г. Кириленка, та інших. Разом з тим потребують подальшого дослідження питання щодо розвитку свинарства, шляхів відтворення поголів'я, структури стада у різних категоріях господарств. Повною мірою це стосується Вінницької області, де є всі умови для ефективного ведення галузі свинарства.

Результати дослідження. За науково-обґрунтованими нормами споживання м'яса на одну особу наявного населення має складати 80 кг на рік. Фактично в Україні цей показник у 2008 р. склав 42 кг, або 52,5% раціональної норми [1, с.101].

Для оцінки того, наскільки низькими в Україні є показники чисельності поголів'я свиней, приведемо наступне порівняння. В Данії, де проживає 5 млн. жителів вирощують 25 млн. свиней. На кожних 100 жителів цієї країни щорічно вирощують 500 свиней. В Україні у 2006 році на 100 жителів налічувалося лише 17 свиней, або майже у 30 разів менше, ніж у Данії [3, с.45].

Пріоритетності розвитку цієї галузі віддається завдяки таким виключно важливим біологічно-господарським особливостям свиней, як багатоплідність, всеїдність, скороспілість, економне використання кормів, високий забійний вихід, придатності продуктів забою до різноманітних кулінарних виробів та тривалого зберігання. За біологічним потенціалом свині здатні щодоби набирати вагу більше як на 1000 г, досягати живої маси 100 кг за 115-120 днів при витраті на кожний кілограм приросту до 2 кг сухої речовини корму. Як виробника м'яса і жирів свиней